

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง ทหารเรือเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งต่อสร้างที่สามารถจดทะเบียนและออกใบอนุญาตใช้เรือ

กรมเจ้าท่าได้มีหนังสือ ที่ คค ๐๕๐๗/๐๐๒๓๓๔ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กรมเจ้าท่ามีปัญหาในการตีความคำว่า “เรือ” และ “แพ” ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ และคำว่า “การปลูกสร้างสิ่งล่องลำลำน้” ตามมาตรา ๑๑๗ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยมีข้อเท็จจริงว่า บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ได้นำสิ่งต่อสร้างมายื่นคำร้องขอจดทะเบียนเรือและขอรับใบอนุญาตใช้เรือครั้งแรกต่อกองทะเบียนเรือ กรมเจ้าท่า โดยลักษณะของสิ่งต่อสร้างที่ยื่นขอจดทะเบียนเรือเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๖ เมตร ลึก ๓ เมตร มีลักษณะคล้ายโป๊ะ เคลื่อนที่ด้วยตนเองไม่ได้ นอกจากจะลากจูงไป สามารถคำนวณเป็นขนาดตันกรอสส์เช่นเดียวกับเรือได้ มีหลักตอกยึดติดในน้ำในลักษณะกึ่งถาวรในขณะใช้ มีอาคารสิ่งปลูกสร้างอยู่ด้านบน จำนวน ๓ ชั้น และมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสำนักงานลอยน้ำ ซึ่งกองตรวจเรือ กรมเจ้าท่า ในฐานะเจ้าพนักงานตรวจเรือและมีหน้าที่ตรวจเรือ ได้ตรวจอนุมัติแบบแปลนออกใบรับรองวัดขนาดระวางเรือ รวมทั้งใบสำคัญรับรองการตรวจเรือแล้ว โดยกองตรวจเรือเห็นว่า สิ่งต่อสร้างดังกล่าวมีลักษณะเป็น “เรือ” โดยมีเหตุผลว่าเป็นเรือที่ใช้ในกิจการพิเศษประเภทการใช้เป็นสำนักงานลอยน้ำ

กองทะเบียนเรือมีความเห็นแตกต่างจากกองตรวจเรือโดยเห็นว่า สิ่งต่อสร้างดังกล่าวตามที่พิจารณาจากภาพถ่ายไม่มีลักษณะเป็น “เรือ” ตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ซึ่งบัญญัตินิยามคำว่า “เรือ” หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุกสิ่งของ โดยสาร ลาก จูง ดัน ยก ขุดหรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้ใต้น้ำได้ทำนองเดียวกัน ดังนั้น “สิ่งต่อสร้าง” ดังกล่าวจึงไม่สามารถจดทะเบียนและขอรับใบอนุญาตใช้เรือได้ และจากภาพถ่ายของสิ่งต่อสร้างดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็น “แพ” ซึ่งตามมาตรา ๓ ได้นิยามคำว่า “แพ” ไว้หมายความว่า ความรวมตลอดถึง โป๊ะ อู่ลอย และสิ่งลอยน้ำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรืออาจเป็นการปลูกสร้าง “สิ่งล่องลำลำน้” ตามมาตรา ๑๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ก็ได้ กองทะเบียนเรือจึงยังมิได้ออกใบอนุญาตใช้เรือแก่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ แต่ได้แจ้งด้วยวาจาให้เป็นที่เข้าใจในเบื้องต้นแล้ว

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ กรมเจ้าท่าจึงขอหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า สิ่งต่อสร้างที่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ นำมาขอจดทะเบียน

ทะเบียนและขอรับใบอนุญาตใช้เรือ นั้น จะจดทะเบียนและออกใบอนุญาตใช้เรือให้แก่บริษัทฯ ผู้ขอได้หรือไม่

ในปัญหาที่หารือมานี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) พิจารณา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ได้เชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม (นายศิริวุฒ วัฒนารัตน์ นิตกร ๗ ว. และนายสืบสกุล สีนาวา นิตกร ๖ ว. และนายเทวินทร์ คันทักษ์ นิตกร ๔) ผู้แทนกรมเจ้าท่า (นายจักรี ยิ้มมงคล ผู้อำนวยการกองทะเบียนเรือ น.ต.ยุทธนา สังขปรีชา รน. หัวหน้าฝ่ายตรวจท่า นายธงชัย พงษ์วิชัย วิศวกร ๖ นายธวัชชัย สมน้อย นักวิชาการขนส่ง ๖ ว. และนายครุชิต จันทร์สุวรรณ นิตกร ๔) ผู้แทนกรมการปกครอง (นายประทีป ฤทธิกุล หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทะเบียน ๒ และนายสุวิทย์ เตชะครุฑ หัวหน้างานทะเบียนปกครอง) และผู้แทนกรมโยธาธิการ (นายสินธิ์ บุญสิทธิ์ วิศวกรโยธา ๓ วช. และนายธรรมโรจน์ ทรงวิทย์ นิตกร ๖) มาชี้แจงข้อเท็จจริง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้ว อาจสรุปความเป็นมาของเรื่องและมีความเห็นดังต่อไปนี้

(ก) ความเป็นมาของเรื่อง

ข้อเท็จจริงจากหนังสือของกรมเจ้าท่าดังกล่าวและจากเอกสารเพิ่มเติมที่เจ้าหน้าที่ส่งมาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมการปกครอง และผู้แทนกรมโยธาธิการ อาจสรุปได้ดังนี้

๑. การชี้แจงจากผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมเจ้าท่าได้ชี้แจงข้อเท็จจริงในประเด็นที่ขอหารือต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ว่า มีความประสงค์จะขอหารือเฉพาะในประเด็นว่า กรมเจ้าท่าจะออก “ใบอนุญาตใช้เรือ” ให้แก่สิ่งต่อสร้าง^๑ ของบริษัท เอเชียมาริน เซอร์วิสฯ ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ได้หรือไม่ และได้ชี้แจงตามข้อซักถามของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ (๑) หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ใช้ “เรือ” (๒) หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ใช้ “แพ” (๓) หลักเกณฑ์การจอด “เรือ” หรือ “แพ” และ (๔) หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ปลูกสร้าง “สิ่งล่วงล้ำลำแม่น้ำ”

๑.๑ หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ใช้ “เรือ” ในการพิจารณาอนุญาตให้ใช้ “เรือ” ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก ได้แก่การขออนุมัติแบบแปลนเรือ ก่อนทำการต่อเรือใหม่ที่มีขนาดความยาวตั้งแต่ ๒๔ เมตร ขึ้นไป ไม่ว่าจะเดินด้วยเครื่องจักรกลหรือไม่ก็ตามกฎ

^๑ ตามหนังสือขอหารือของกรมเจ้าท่า ที่ คค ๐๕๐๗/๐๐๒๓๓๔ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๑ ใช้คำว่า “สิ่งต่อสร้าง” ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) จึงเรียก “อาคารลอยน้ำ” ของบริษัทฯ ในกรณีนี้ว่า “สิ่งต่อสร้าง” เช่นเดียวกัน

ข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘^๒ (ออกโดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๖๓)^๓ ได้กำหนดให้เจ้าของเรือหรือผู้ต่อเรือจะต้องส่ง “แบบแปลนเรือ” ให้กองตรวจเรือ (กรมเจ้าท่า) ตรวจอนุมัติแบบแปลนก่อน อย่างไรก็ตาม ในการอนุมัติแบบแปลนเรือนั้น พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ไม่ได้กำหนด “คุณสมบัติ” ของวิศวกรที่จะรับรองแบบแปลนไว้ ซึ่งจะแตกต่างจากพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้^๔ และในระหว่างต่อเรือ ผู้ต่อเรือจะต้องจัดเตรียมแบบแปลนเรือที่ได้รับอนุมัติไว้เพื่อให้เจ้าพนักงานตรวจเรือสามารถตรวจสอบโครงสร้างของเรือว่าได้เป็นไปตามแบบแปลนที่ได้รับอนุมัติหรือไม่^๕ และสำหรับกรณีเรือที่จะขอรับ “ใบอนุญาตใช้เรือ” นั้น เป็นเรือที่ได้ต่อเสร็จ

^๒ กฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘

ฯลฯ

ฯลฯ

หมวด ค. ข้อกำหนดในการตรวจเรือเดินทะเล

ข้อ ๑ การอนุมัติแบบแปลน

ก. ก่อนการต่อเรือใหม่ที่มีขนาดความยาวตั้งแต่ ๒๔ เมตรขึ้นไป เจ้าของเรือหรือผู้ต่อเรือจะต้องส่งแบบแปลนเรือตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ จำนวนแบบละ ๓ ชุด ไปยังกองตรวจเรือกรมเจ้าท่า เพื่อตรวจอนุมัติแบบแปลนก่อนล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย ๑๕ วัน เมื่อกองตรวจเรือได้ตรวจสอบแบบแปลนดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะประทับตราและลงนามเจ้าพนักงานผู้ตรวจแบบแปลนไว้เป็นสำคัญ หากมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขแบบแปลน เจ้าพนักงานผู้ตรวจแบบแปลนจะแก้ไขลงในแบบแปลนนั้นๆ ด้วยหมึกสีแดง ทั้ง ๓ ชุด โดยประทับตราและลงนามไว้เป็นสำคัญ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๑๖๓ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๒๕) ให้เจ้าท่าโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการออกไปสำคัญดังต่อไปนี้

- (๑) ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือเพื่ออนุญาตให้ใช้เรือ
- (๒) ใบสำคัญแสดงการตรวจเรือเพื่อจดทะเบียนเรือไทย
- (๓) ใบสำคัญรับรองเกี่ยวกับความปลอดภัยแห่งชีวิตในทะเล
- (๔) ใบสำคัญรับรองแนวน้ำบรรทุก
- (๕) ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือเพื่อการอื่น ๆ

กฎข้อบังคับนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

^๔ มาตรา ๒๖ (พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒) ในกรณีที่มีการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารที่ขออนุญาตนั้นมีลักษณะหรืออยู่ในประเภทที่ได้กำหนดเป็นวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรมหรือเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรม ถ้าวิศวกรหรือสถาปนิกผู้รับผิดชอบในการนั้นตามที่ระบุไว้ในคำขอมิได้เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายดังกล่าว แล้วแต่กรณี ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นปฏิเสธไม่รับพิจารณาคำขอนั้น

^๕ กฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘

ฯลฯ

ฯลฯ

หมวด ค. ข้อกำหนดในการตรวจเรือเดินทะเล

ข้อ ๑ การอนุมัติแบบแปลน

เรียบร้อยแล้วหรือเป็นเรือที่ซื้อมาจากต่างประเทศซึ่งได้รับการอนุมัติแบบแปลนโดยสถาบันตรวจเรือของรัฐบาลหรือองค์การอื่น^๖ มาแล้ว เจ้าของเรือต้องยื่นแบบแปลนเรือต่อ “กองตรวจเรือ (กรมเจ้าท่า)” ก่อนการจดทะเบียนรับใบอนุญาตใช้เรือ^๗ โดยเจ้าหน้าที่จะได้พิจารณาแบบแปลนดังกล่าวว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเรือเพื่อให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือหรือไม่^๘

ขั้นตอนที่สอง ได้แก่การยื่นคำขออนุญาตใช้เรือ เมื่อได้ต่อเรือเสร็จแล้ว เจ้าของเรือหรือผู้ต่อเรือจะต้องยื่นขอจดทะเบียนรับใบอนุญาตใช้เรือต่อ “กองทะเบียนเรือ (กรมเจ้าท่า)” โดยกองทะเบียนเรือจะดำเนินการตรวจสอบเอกสารหลักฐานเบื้องต้นตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๔๘ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ๖ (ออกตามมาตรา ๑๔๒^๙) ได้แก่ หลักฐานการได้มา

๖๑๖

๖๑๖

ค. ระหว่างการต่อเรือ ผู้ต่อเรือจะต้องจัดเตรียมแบบแปลนที่ได้รับการอนุมัติตามข้อ ๑ ไว้ในบริเวณที่ต่อเรือ เพื่อให้เจ้าพนักงานตรวจเรือตรวจสอบได้เสมอตามความเหมาะสม หากมีความจำเป็นเจ้าพนักงานตรวจเรือผู้ทำการตรวจเรือดังกล่าวสามารถที่จะแก้ไขแบบแปลนที่ได้รับการอนุมัติแล้ว เมื่อมีการแก้ไขแบบแปลนดังกล่าวเจ้าพนักงานตรวจเรือผู้ตรวจเรือลำนี้จะลงหมายเหตุในแบบแปลนโดยประทับตรา และลงนามเป็นสำคัญ

๖๑๖

๖๑๖

^๖ ข้อ ๖ ของกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้กำหนดสมาคมจัดชั้นเรือ (Classification Society) ที่ได้รับมอบอำนาจจากกรมเจ้าท่าในการตรวจเรือไว้ ดังนี้

๑. AMERICAN BUREAU OF SHIPPING	แห่งประเทศไทยสหรัฐอเมริกา
๒. BUREAU VERITAS	แห่งประเทศฝรั่งเศส
๓. DET NORSKE VERITAS	แห่งประเทศนอร์เวย์
๔. GERMANISCHER LLOYD	แห่งประเทศเยอรมนี
๕. LLOYD REGISTER OF SHIPPING	แห่งประเทศอังกฤษ
๖. NIPPON KAIJI KYOKAI	แห่งประเทศญี่ปุ่น

^๗ ในกรณีที่ใช้เรือทำการค้า ก็จะต้องจดทะเบียนเรือไทยตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑

^๘ กฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘

๖๑๖

๖๑๖

หมวด ค. ข้อกำหนดในการตรวจเรือเดินทะเล

ข้อ ๑ การอนุมัติแบบแปลน

๖๑๖

๖๑๖

ฉ. การอนุมัติแบบแปลนสำหรับเรือที่ได้ต่อขึ้นเรียบร้อยแล้ว หรือเป็นเรือที่ได้ซื้อมาจากต่างประเทศ ซึ่งได้รับการอนุมัติแบบแปลนโดยสถาบันตรวจเรือของรัฐบาล หรือองค์การอื่น ๆ เจ้าของเรือจะต้องยื่นแบบแปลนตามที่ระบุไว้ในข้อ ๒ จำนวนแบบละ ๓ ชุด ต่อกองตรวจเรือ กรมเจ้าท่า ก่อนการจดทะเบียนเรือไทย และออกใบอนุญาตใช้เรือครั้งแรก แบบแปลนดังกล่าวจะใช้ประกอบการพิจารณาว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเรือเพื่อให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ หรือไม่อย่างไร

^๙ มาตรา ๑๔๒ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ

ของเรือ หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ตัวเรือ และหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์เครื่องจักร นอกจากนั้น อธิบดีกรมเจ้าท่ายังได้มีคำสั่งกรมเจ้าท่า ที่ ๓๙/๒๕๓๓^{๙๐} กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเรือใหม่ (และขออนุญาตใช้เรือ) ต้องแนบภาพถ่ายเรือด้วย

หลังจากนั้น “กองทะเบียนเรือ” ก็จะส่งเรื่องให้ “กองตรวจเรือ” เพื่อไปดำเนินการตรวจสอบสภาพโครงสร้างและความมั่นคงปลอดภัยของตัวเรือ โดยกองตรวจเรือจะออกใบรับรองการตรวจเรือ (ตร.๒๐-๑) ส่งกลับมายังกองทะเบียนเรืออีกครั้งเพื่อพิจารณาออกใบอนุญาตใช้เรือ โดยในการยื่นคำขอรับใบอนุญาตใช้เรื่อนั้น ผู้ยื่นคำขออนุญาตจะต้อง “ระบุประเภทเรือ”^{๙๑} และ “ประเภทการใช้เรือ”^{๙๒} ไว้ด้วย และในการใช้เรือดังกล่าว ผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามและต้องใช้เรือให้ตรงกับประเภทที่ได้รับอนุญาตด้วย หากนำเรือไปใช้ผิดประเภทจากที่ได้รับอนุญาตก็ต้องได้รับโทษปรับตามมาตรา ๑๗๕^{๙๓} แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ

สำหรับข้อเท็จจริงในกรณีที่หาเรือมานี้ ปรากฏว่า สิ่งต่อสร้างของ

(ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๒๕) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดแบบใบอนุญาตใช้เรือ ตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตใช้เรือและการออกใบอนุญาตใช้เรือ

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

^{๙๐} คำสั่งกรมเจ้าท่าที่ ๓๙/๒๕๓๓ เรื่อง วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนเรือไทยและการออกใบอนุญาตใช้เรือ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๓ ลงนามโดยอธิบดีกรมเจ้าท่า (นายอำพล ดิยาภรณ์)

^{๙๑} สำหรับการกำหนดประเภทเรื่อนั้นอธิบดีกรมเจ้าท่าได้ออกกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๒๘ กำหนดประเภทเรือไว้ ๑๒ ประเภท ได้แก่ เรือกลเดินต่างประเทศ เรือกลเดินในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรือกลเดินประเทศใกล้เคียง เรือกลเดินประเทศใกล้เคียงจำกัดเขต เรือกลเดินทะเลเฉพาะเขต เรือกลเดินทะเลชายแดน เรือกลประมง เรือเดินทะเลที่มีใช้เรือกล เรือใบชายทะเลชายแดน เรือกลลำนํ้า เรือลำนํ้าที่มีใช้เรือกล เรือที่ใช้ในกิจการพิเศษ และต่อมาอธิบดีกรมเจ้าท่าได้ออกกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยกำหนดประเภทเรือไว้ ๑๐ ประเภท ได้แก่ เรือกลเดินทะเลระหว่างประเทศ เรือกลเดินทะเลใกล้เคียง เรือกลเดินทะเลเฉพาะเขต เรือกลเดินทะเลชายแดน เรือกลประมง เรือเดินทะเลที่มีใช้เรือกล เรือใบชายทะเลชายแดน เรือกลลำนํ้า เรือลำนํ้าที่มีใช้เรือกล และเรือที่ใช้ในกิจการพิเศษ ซึ่งการกำหนดประเภทเรือในครั้งนี้ได้รวมเรือกลเดินต่างประเทศกับเรือกลเดินในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็น “เรือกลเดินทะเลระหว่างประเทศ” และรวมประเภทเรือกลเดินประเทศใกล้เคียงกับเรือเดินประเทศใกล้เคียงจำกัดเขตเป็น “เรือกลเดินทะเลใกล้เคียง”

^{๙๒} สำหรับการกำหนดประเภทการใช้เรื่อนั้น อธิบดีกรมเจ้าท่าได้มีคำสั่งกรมเจ้าท่าที่ ๓๙/๒๕๓๓ เรื่อง วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนเรือไทยและการออกใบอนุญาตใช้เรือ กำหนดประเภทเรือได้ ๕๓ ประเภท ได้แก่ บรรทุกสินค้า บรรทุกคนโดยสาร บรรทุกเรื่อน้ำมันเชื้อเพลิง ทำการประมง พักอาศัย กิจการพิเศษ ฯลฯ

^{๙๓} มาตรา ๑๗๕ (พรบ. การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๕) ผู้ใดใช้เรือผิดจากเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในใบอนุญาตใช้เรือต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ ที่ยื่นขอรับใบอนุญาตใช้เรือนี้ได้รับอนุมัติแบบแปลนเรือแล้วโดยกองตรวจเรือ กรมเจ้าท่า ตามใบแจ้งผลการตรวจอนุมัติแบบแปลน^{๑๔} เลขที่ ๐๑๒-๑๗๑๒/๔๑ (๒๖ มกราคม ๒๕๕๑) และต่อมาอีกประมาณ ๒ เดือน บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ ได้ยื่นคำร้องขอตรวจเรือเพื่อ “จดทะเบียนรับใบอนุญาตใช้เรือครั้งแรก” เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๑ โดยระบุชนิดเรือ (ประเภทเรือ) เป็น “โป๊ะกิจการพิเศษลำน้ำ” และระบุประเภทการใช้เรือว่า “กิจการพิเศษ (ใช้ส่วนบุคคล)” โดยบริษัทฯ ได้รับใบรับรองการวัดขนาดระวางเรือและใบสำคัญรับรองการตรวจเรือ เลขที่ ๙-๕๑-๒๐๓ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑ โดยเจ้าพนักงานตรวจเรือ (กองตรวจเรือ) ซึ่งได้ให้เหตุผลในการออกใบสำคัญรับรองการตรวจเรือ (ตร.๒๐-๑) ไว้ว่า สิ่งต่อสร้างดังกล่าวมีลักษณะเป็นเรือที่ใช้ในกิจการพิเศษประเภทการใช้เป็นสำนักงานลอยน้ำ

แต่ “กองทะเบียนเรือ” ได้พิจารณาจากภาพถ่ายแล้วมีความเห็นแตกต่างกับกองตรวจเรือ โดยกองทะเบียนเรือเห็นว่า สิ่งต่อสร้างดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็น “เรือ” ตามคำนิยามในมาตรา ๓^{๑๕} แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ และไม่สามารถจดทะเบียนขอรับใบอนุญาตใช้เรือได้ เพราะสิ่งต่อสร้างดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็น “แพ” หรือเป็น “สิ่งปลูกสร้างล่องลำน้ำแม่น้ำ” ดังนั้น กองทะเบียนเรือจึงยังมิได้จดทะเบียนออก “ใบอนุญาตใช้เรือ” ให้แก่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ นอกจากนั้นผู้แทนกองทะเบียนเรือ กรมเจ้าท่า ยังได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า เหตุที่ไม่สามารถออกใบอนุญาตใช้เรือสำหรับสิ่งต่อสร้างดังกล่าวเนื่องจากได้พิจารณาความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ในกรณีของ “อู่ลอย”^{๑๖} ประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

๑.๒ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตใช้ “แพ” ผู้แทนกรมเจ้าท่าได้ชี้แจงว่า พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ มิได้กำหนดให้การสร้างแพต้องยื่นแบบแปลนให้กรมเจ้าท่าตรวจอนุมัติ ซึ่งแตกต่างกับการต่อเรือ และได้กำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนแพหรือออกใบอนุญาตการใช้แพด้วย โดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ เพียงแต่ให้อำนาจ

^{๑๔} อนุมัติ โดยนายสมชาย รอดทองเดิม วิศวกร ๕ วิศวกรผู้ตรวจแบบว่า “แบบแปลนที่ยื่นมาตรวจอนุมัติมีความเหมาะสม สามารถใช้เป็นแบบแปลนของเรือที่ใช้ในกิจการพิเศษ ประเภทการใช้ ในกิจการพิเศษเป็นสำนักงานลอยน้ำ”

^{๑๕} มาตรา ๓ (พรบ. การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๒๕) ในพระราชบัญญัตินี้

“เรือ” หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุกผู้โดยสาร ลากจูง ดัน ยก ขุดหรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ ทำนองเดียวกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

“แพ” หมายความว่า รวมตลอดถึงโป๊ะ อู่ลอย และสิ่งลอยน้ำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๖} คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้เคยมีความเห็นว่ากรณีใดจะเป็น “อู่ลอย” ตามความหมายของคำว่า “แพ” หรือเป็น “เรือ” นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพข้อเท็จจริงในการใช้งานของสิ่งนั้น

เจ้าท่า^{๑๗} ในการสั่งห้ามใช้แพและสั่งให้ทำการแก้ไขแพได้หากเห็นว่าแพมีสภาพไม่ปลอดภัยในการใช้หรืออาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนหรือแก่การเดินเรือ (มาตรา ๔๖ ทวิ)^{๑๘} ซึ่งในกรณีดังกล่าว อธิบดีกรมเจ้าท่าได้ออกประกาศกรมเจ้าท่า ที่ ๒๘๓/๒๕๓๖^{๑๙} (ออกตามมาตรา ๔๖ ทวิ) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐาน “แพโดยสาร” ที่จะอนุญาตให้ก่อสร้างได้^{๒๐} และในข้อ ๔^{๒๑} ของประกาศดังกล่าว ได้กำหนดให้การออก “ใบอนุญาตให้ใช้แพโดยสาร” เป็นไปตามระเบียบกรมเจ้าท่า ว่าด้วยการออกใบอนุญาตใช้แพ พ.ศ. ๒๕๓๖^{๒๒} ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าพนักงานตรวจเรือใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการอนุญาตให้ใช้ “แพโดยสาร” โดยในระเบียบดังกล่าว ได้แยกแพโดยสารเป็นสองลักษณะคือ (๑) แพโดยสารที่มีลักษณะเป็นแพจูง และ (๒) แพโดยสารที่มีลักษณะอยู่กับที่ (ข้อ ๘)^{๒๓} และในการสร้างแพโดยสาร ผู้ขออนุญาตจะต้องได้รับอนุมัติแบบแปลนจากอธิบดีกรม

^{๑๗} มาตรา ๓ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๒๕) ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“เจ้าท่า” หมายความว่า อธิบดีกรมเจ้าท่า หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมเจ้าท่ามอบหมาย

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๘} มาตรา ๔๖ ทวิ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ เพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๐ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕) ให้เจ้าท่ามีอำนาจสั่งห้ามใช้และให้แก้ไขท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือ และแพในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ซึ่งมีสภาพไม่ปลอดภัยในการใช้ หรืออาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนหรือแก่การเดินเรือ โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบเป็นหนังสือ ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้ปิดคำสั่งไว้ ณ ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือ หรือแพนั้น และให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับคำสั่งนั้นแล้ว

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๙} ประกาศกรมเจ้าท่าที่ ๒๘๓/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๖ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานแพโดยสาร ลงนามโดยอธิบดีกรมเจ้าท่า (นายเสถียร วงศ์วีเชียร)

^{๒๐} เนื่องจากได้มีนักท่องเที่ยวไปล่องแพที่จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมากจึงจำเป็นต้องควบคุมการใช้แพโดยสารเพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวบนแพโดยสารและประชาชนที่สัญจรทางน้ำ

^{๒๑} ข้อ ๔ (ประกาศกรมเจ้าท่า เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานแพโดยสาร) การออกใบอนุญาตให้ใช้แพโดยสารให้เป็นไปตามระเบียบกรมเจ้าท่า ว่าด้วยการออกใบอนุญาตใช้แพ พ.ศ. ๒๕๓๖ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๖

^{๒๒} ระเบียบกรมเจ้าท่า ว่าด้วยการออกใบอนุญาตใช้แพโดยสาร พ.ศ. ๒๕๓๖ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ลงนามโดยอธิบดีกรมเจ้าท่า (นายเสถียร วงศ์วีเชียร)

^{๒๓} ข้อ ๘ (ระเบียบกรมเจ้าท่าว่าด้วยการออกใบอนุญาตใช้แพโดยสาร พ.ศ. ๒๕๓๖) ให้เจ้าพนักงานตรวจเรือมีหน้าที่ตรวจแพโดยสารให้เป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้

๘.๑ ลักษณะของแพโดยสารต้องเป็นไปตามมาตรฐานดังนี้

๘.๑.๑ ขนาดของแพ

๘.๑.๑.๑ แพจูง ให้มีขนาดกว้างไม่เกิน ๙ เมตร ยาวไม่เกิน ๑๖ เมตร

๘.๑.๑.๒ แพอยู่กับที่ ในกรณีไม่มีการปักเสา ให้มีขนาดกว้างไม่เกิน ๑๐ เมตร ยาวไม่เกิน ๒๐ เมตร

เจ้าทำด้วย (ข้อ ๖.๑.๔)^{๒๔}

นอกจากนั้นอธิบดีกรมเจ้าทำยังได้มีคำสั่งกรมเจ้าทำที่ ๕๘๓/๒๕๓๗^{๒๕} ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๓๗ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมแพ เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมแพตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ในเรื่องต่างๆ เช่น การสร้างแพ การใช้แพหรือการล่องและการจูงแพ เป็นต้น โดยในส่วนของการอนุญาตให้สร้างแพได้กำหนดลักษณะแพไว้ ๒ ประเภท คือ “แพโดยสาร” และ “แพประเภทอื่น” สำหรับ “แพโดยสาร” นั้น ต้องได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าทำตามระเบียบกรมเจ้าทำว่าด้วยการอนุญาตใช้แพโดยสาร พ.ศ. ๒๕๓๖ ด้วยนอกจากนั้น ในคำสั่งดังกล่าวยังได้กำหนดให้การปลูกสร้างแพต้องคำนึงถึงพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ ด้วย เนื่องจากคำว่า “อาคาร”^{๒๖} ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ นั้น หมายความว่ารวมถึง “แพ” ด้วย แต่สำหรับ “แพประเภทอื่น” นั้นไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตในการสร้าง

สำหรับ “การใช้แพ” นั้น ขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องเสียค่าตอบแทนสำหรับการจอดแพล่งล้าลำแม่น้ำแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างกับ “การปลูกสร้างสิ่งล่งล้าลำแม่น้ำ” ซึ่งจะได้กล่าวในข้อ ๑.๔ ต่อไป

๑.๓ หลักเกณฑ์การจอด “เรือ” หรือ “แพ” พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดแนวแม่น้ำลำคลองหรือทะเลอาณาเขตเป็นเขตจอดเรือได้ (มาตรา ๑๒)^{๒๗} และให้เจ้าทำมีอำนาจ

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๒๔} ข้อ ๖ (ระเบียบกรมเจ้าทำว่าด้วยการออกใบอนุญาตใช้แพโดยสาร พ.ศ. ๒๕๓๖) เอกสารประกอบคำร้องขออนุญาตในข้อ ๕ ประกอบด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

๖.๑.๔ แบบแปลนแพโดยสารที่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมเจ้าทำหรือผู้ที่อธิบดีกรมเจ้าทำมอบหมาย

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๒๕} คำสั่งกรมเจ้าทำที่ ๕๘๓/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๓๗ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมแพ ลงนามโดยอธิบดีกรมเจ้าทำ (นายเสถียร วงศ์วิเชียร)

^{๒๖} มาตรา ๔ (พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒) ในพระราชบัญญัตินี้

“อาคาร” หมายความว่า ตึก บ้าน เรือน โรง ร้าน แพ คลังสินค้า สำนักงานและสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างอื่น ซึ่งบุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้ และหมายความว่ารวมถึง

(๑) อัฒจันทร์หรือสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างอื่นเพื่อใช้เป็นที่ชุมนุมของประชาชน

(๒) เขื่อน สะพาน อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำ อุโมงค์ คานเรือ ท่าเรือ ท่าจอดเรือ รั้วกำแพง หรือประตู ที่สร้างขึ้นติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับที่สาธารณะหรือสิ่งที่สร้างขึ้นให้บุคคลทั่วไปใช้สอย

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๒๗} มาตรา ๑๒ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๐) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวง ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแนวแม่น้ำลำคลองหรือทะเลอาณาเขตแห่งใดเป็นเขตท่าเรือและเขตจอดเรือ

ในการควบคุมดูแลการจอดเรือหรือแพมิให้กีดขวางทางน้ำ (มาตรา ๔๕)^{๒๘} โดยเฉพาะกรณีของ “แพคนอยู่” ในเขตท่ากรุงเทพฯ ได้กำหนดระยะเวลาการจอดแพ ให้ห่างจากฝั่ง (มาตรา ๗๖)^{๒๙} และ กำหนดขนาดของแพที่อยู่ภายในเขตท่าเรือกรุงเทพฯ ไว้ด้วย (มาตรา ๗๙)^{๓๐} นอกจากนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดให้การจอดแพในเขตท่ากรุงเทพฯ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ก่อน (มาตรา ๘๕)^{๓๑} และหากปรากฏว่าได้มีการฝ่าฝืน เจ้าท่ามีอำนาจบังคับให้รื้อถอนได้ (มาตรา ๘๙)^{๓๒}

นอกจากหลักเกณฑ์การจอด “เรือ” หรือ “แพ” ที่เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แล้ว ยังมีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ กำหนดให้พนักงานท้องถิ่น^{๓๓} โดยอนุมัติของอธิบดีกรมเจ้าท่ามีอำนาจ ออกประกาศกำหนดแม่น้ำลำคลองใดเป็นเขตห้ามจอดเรือ (ข้อ ๓)^{๓๔} และให้พนักงานท้องถิ่นมี

(๒) กำหนดทางเดินเรือทั่วไปและทางเดินเรือในเขตท่าเรือนอกจากทางเดินเรือในเขตท่าเรือ กรุงเทพฯ

^{๒๘} มาตรา ๔๕ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ) เรือกำปั่น เรือเล็ก และแพต่างๆ ที่จอด เทียบฝั่งแม่น้ำ หรือเทียบท่าสินค้า หรือท่าเรือนั้น ห้ามมิให้จอดขวางลำน้ำ ต้องจอดให้หัวเรือท้ายเรือ หัวแพ ท้ายแพ หันตามยาวของทางน้ำ

^{๒๙} มาตรา ๗๖ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ) ห้ามมิให้จอดแพคนอยู่ในลำแม่น้ำห่าง จากฝั่งเกินกว่าพอดีสําหรับมิให้แพนั้นค้างแ้งในเวลานํ้าลงงวด

^{๓๐} มาตรา ๗๙ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ) ภายในเขตท่ากรุงเทพฯ ห้ามมิให้แพคน อยู่แพใดมีขนาดกว้างหรือยาวเกินกว่าสิบหกเมตร นับรวมทั้งขนและแพเล็กที่เป็นส่วนติดต่อกับแพนั้นด้วย

^{๓๑} มาตรา ๘๕ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ) ตั้งแต่วันที่ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็น กฎหมาย ถ้าจะจอดแพคนอยู่หรือปลูกเรือนมีเสาปักเลนตามฝั่งแม่น้ำภายในเขตท่ากรุงเทพฯ ก็ดี หรือตามลำ คลองในแขวงกรุงเทพฯ ก็ดี ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าท่าก่อนจึงทำได้

^{๓๒} มาตรา ๘๙ (พรบ.การเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ) ภายในเขตท่ากรุงเทพฯ ให้เจ้าท่ามี อำนาจและภายนอกเขตนั้นให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่มีอำนาจที่จะบังคับให้รื้อถอนแพคนอยู่หรือหลักผูกแพ หรือ เรือนที่ปักเสาลงชายฝั่งน้ำ ที่จอดหรือปักหรือสร้างผิดต่อข้อบังคับในมาตราตั้งแต่ ๗๖ ถึง ๗๙ จะเป็นแพหรือ หลักหรือเรือนที่ตั้งอยู่นั้นเมื่อก่อนหรือในภายหลังเวลาใช้พระราชบัญญัตินี้ก็ตาม และให้มีอำนาจบังคับให้รื้อ ถอนบรรดาแพคนอยู่หรือหลักผูกแพ หรือเรือนที่ปักเสาลงในชายฝั่งน้ำ ซึ่งได้ปลูกขึ้นโดยมิได้รับอนุญาตโดย ถูกต้อง หรือที่ปลูกโดยไม่ถูกต้องตามข้อความในอนุญาตที่ได้ออกให้นั้นด้วย

^{๓๓} ข้อ ๒ (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘ฯ) ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“พนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า นายกเทศมนตรีหรือผู้ซึ่งนายกเทศมนตรีมอบหมาย สำหรับท้องที่ภายในเขตเทศบาลและผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายสำหรับท้องที่ ภายนอกเขตเทศบาล

^{๓๔} ข้อ ๓ (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘ฯ) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการ เดินเรือในน่านน้ำไทย ให้พนักงานท้องถิ่นโดยอนุมัติของอธิบดีกรมเจ้าท่ามีอำนาจออกประกาศ

(๑) กำหนดว่าแม่น้ำลำคลองใดหรือส่วนหรือแม่น้ำลำคลองใดเป็นเขตห้ามจอดเรือ

(๒) กำหนดวิธีการและลักษณะการจอดเรือทั้งในและนอกเขตห้ามจอดเรือเพื่อความสะดวก แก่การจราจรและการอื่น

อำนาจออกใบอนุญาตจอดเรือและกำหนดค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตได้ไม่เกินฉบับละสิบบาท (ข้อ ๔)^{๓๕} ซึ่งประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าวยังมีผลใช้บังคับอยู่ และคำว่า “เรือ” ตามประกาศของคณะปฏิวัตินี้มีความหมายรวมถึง”แพ”ด้วย^{๓๖}

๑.๔ หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ปลูกสร้าง “สิ่งล่วงล้ำลำแม่น้ำ” ผู้แทนกรมเจ้าท่าได้ชี้แจงว่า ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ได้บัญญัติให้กรมเจ้าท่ามีอำนาจในการอนุญาตให้ปลูกสร้าง “อาคาร” หรือ “สิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำลำแม่น้ำ” ได้ (มาตรา ๑๑๗) ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ๑ กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำลำแม่น้ำที่จะอนุญาตไว้ ๗ ประเภท ได้แก่ (๑) ท่าเทียบเรือ (๒) สะพานปรับระดับและโป๊ะเทียบเรือ (๓) สะพานข้ามแม่น้ำหรือสะพานข้ามคลอง (๔) ท่อหรือสายเคเบิล (๕) เขื่อนกันน้ำเซาะ (๖) คานเรือ และ (๗) โรงสูบน้ำ และได้มีกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๔ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ๑ กำหนดให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารดังกล่าวต้องเสียค่าตอบแทนรายปีสำหรับอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำลำแม่น้ำ (มาตรา ๑๑๗ ทวิ) ตามวิธีการและอัตราที่กำหนดไว้

๒. คำชี้แจงของผู้แทนกรมโยธาธิการ ผู้แทนกรมโยธาธิการได้ชี้แจงหลักเกณฑ์การควบคุม “การก่อสร้างอาคาร” ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ว่าคำว่า “อาคาร”^{๓๗} ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว หมายความว่า ความรวมถึง “แพ” ด้วย ดังนั้น การก่อสร้างแพจึงต้องมีการขออนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ กล่าวคือ หากการก่อสร้างแพนั้นอยู่ในเขตที่กำหนดให้เป็น “เขตควบคุมการก่อสร้างอาคาร”^{๓๘} ก็จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้า

ประกาศของพนักงานท้องถิ่นดังกล่าวให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ปิดประกาศนั้นไว้โดยเปิดเผย ณ สำนักงานของผู้ประกาศ และที่ว่าการอำเภอท้องที่ในเขตที่ประกาศนั้นมีผลใช้บังคับ

^{๓๕} ข้อ ๔ (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘๑) เมื่อได้มีการประกาศตามความในข้อ ๓ (๑) กำหนดว่าแม่น้ำลำคลองใดหรือส่วนของแม่น้ำลำคลองใดเป็นเขตห้ามจอดเรือ และพนักงานท้องถิ่นได้ปักป้ายแจ้งเขตห้ามจอดเรือไว้เป็นสำคัญแล้ว ห้ามมิให้เจ้าของเรือจอดเรือในเขตห้ามจอดเรือระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา ถึง ๐๓.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจอดเรือจากพนักงานท้องถิ่นหรือในระหว่างเวลาดังกล่าวน้ำลงจนไม่อาจเคลื่อนย้ายเรือออกจากเขตห้ามจอดเรือได้

ให้พนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกใบอนุญาตจอดเรือกำหนดวิธีการออกใบอนุญาต แบบใบอนุญาต เงื่อนไขและระยะเวลาการอนุญาต ค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตซึ่งไม่เกินฉบับละสิบบาท และมีอำนาจยกเว้นเรือบางประเภทที่ไม่ต้องได้รับใบอนุญาต

^{๓๖} ข้อ ๒ (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘๑) ในประกาศของคณะปฏิวัตินี้ “เรือ” ให้มีความรวมถึง แพ โป๊ะ และสิ่งอื่นใดที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๓๗} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒๖, ข้างต้น

^{๓๘} มาตรา ๒ (พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓) พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และจะใช้บังคับในท้องที่ใด มีบริเวณเพียงใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ฯลฯ

ฯลฯ

พนักงานท้องถิ่น (มาตรา ๓๒)^{๓๙} แต่ถ้ามมีการสร้างแพนอกเขตควบคุมการก่อสร้างอาคาร และ
 ลากเข้ามาในเขตควบคุมการก่อสร้างอาคารก็จะเข้ากรณีการเคลื่อนย้ายอาคาร ซึ่งจะต้องได้รับ
 อนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา ๒๑)^{๔๐} และในกรณีที่มีการก่อสร้างอาคารโดยฝ่าฝืน
 พระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ เจ้าพนักงานท้องถิ่นก็มีอำนาจในการสั่งให้ระงับการกระทำหรือสั่ง
 ห้ามใช้อาคาร (มาตรา ๔๐)^{๔๑} ได้

(ข) ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔)

(๑) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ได้พิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว
 เห็นว่า ตามปัญหาที่หารือเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ดังต่อไปนี้

๑.๑ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖
 มาตรา ๓ (ความหมายของคำว่า เรือ และ แพ) มาตรา ๔๕ (วิธีการจอดแพ) มาตรา ๔๖ ทวิ
 (อำนาจของเจ้าท่าในการควบคุมแพ) และมาตรา ๑๑๗ (การปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำแม่น้ำ)

๑.๑.๑ กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๘ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความใน
 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ (หลักเกณฑ์การขอรับ
 ใบอนุญาตใช้เรือ)

๑.๑.๒ กฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ.
 ๒๕๒๘

^{๓๙} มาตรา ๓๒ (พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ
 (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕) อาคารประเภทควบคุมการใช้ คือ อาคารดังต่อไปนี้

(๑) อาคารสำหรับใช้เป็นคลังสินค้า โรงมหรสพ โรงแรม อาคารชุด หรือสถานพยาบาล

(๒) อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การศึกษา การสาธารณสุข หรือ
 กิจกรรมอื่น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๔๐} มาตรา ๒๑ (พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ
 (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕) ผู้ใดจะก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายอาคารต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้า
 พนักงานท้องถิ่น หรือแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นและดำเนินการตามมาตรา ๓๙ ทวิ

^{๔๑} มาตรา ๔๐ (พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ
 (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕) ในกรณีที่มีการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารโดยฝ่าฝืน
 บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมาย
 อื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการดังนี้

(๑) มีคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ผู้ควบคุมงาน ผู้ดำเนินการ ลูกจ้างหรือบริวาร
 ของบุคคลดังกล่าว ระงับการกระทำดังกล่าว

(๒) มีคำสั่งห้ามมิให้บุคคลใดใช้หรือเข้าไปในส่วนใดๆ ของอาคารหรือบริเวณที่มีการกระทำ
 ดังกล่าว และจัดให้มีเครื่องหมายแสดงการห้ามนั้นไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ อาคารหรือบริเวณดังกล่าว
 และ

(๓) พิจารณามีคำสั่งตามมาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๔๒ แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่
 วันที่ได้มีคำสั่งตาม (๑)

(ก) ข้อ ๖ ของหมวด ก. ของกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๓๔ (กำหนดรับรองสมัคจัดชั้นเรือ)

(ข) ข้อ ๑ ของหมวด ข. ของกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๔๑ (กำหนดประเภทเรือ)

(ค) ข้อ ๑ ของหมวด ค. ของกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ (การอนุมัติแบบแปลน)

๑.๒ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔ (ความหมายของคำว่า อาคาร) มาตรา ๒๑ (การขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายอาคาร) มาตรา ๒๖ (หลักเกณฑ์การยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร) มาตรา ๓๒ (กำหนดประเภทอาคารควบคุมการใช้) และมาตรา ๔๐ (อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น)

๑.๓ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ข้อ ๒ (ความหมายของคำว่า พนักงานท้องถิ่น) ข้อ ๓ (อำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการประกาศกำหนดเขตห้ามจอดเรือ) ข้อ ๔ (การกำหนดเขตและค่าธรรมเนียมการจอดเรือ)

(๒) การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔)

ในเรื่องนี้ กรมเจ้าท่าได้หารือปัญหาข้อกฎหมายว่า สิ่งก่อสร้างที่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ นำมาขอจดทะเบียนและขอรับใบอนุญาตใช้เรือ นั้น กรมเจ้าท่าจะจดทะเบียนและออกใบอนุญาตใช้เรือให้แก่บริษัทฯ ผู้ขอได้หรือไม่ ในเรื่องนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) เห็นว่า กรณีตามข้อหารือ มีปัญหาที่จะต้องพิจารณา ๒ ประการ คือ (๑) สิ่งก่อสร้างดังกล่าว เป็น”เรือ”ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ หรือไม่ และ (๒) กรมเจ้าท่าจะออก”ใบอนุญาตใช้เรือ” ให้แก่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ ผู้ขอ ได้หรือไม่

๒.๑ ในปัญหาประการแรก สิ่งก่อสร้างดังกล่าวเป็น”เรือ”ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ หรือไม่

โดยที่กองตรวจเรือและกองทะเบียนเรือ กรมเจ้าท่า มีความเห็นแตกต่างกัน โดยกองตรวจเรือเห็นว่า สิ่งก่อสร้างตามข้อเท็จจริงในกรณีนี้มีลักษณะเป็น”เรือ” แต่กองทะเบียนเรือเห็นว่า สิ่งก่อสร้างดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็น “เรือ” แต่อาจมีลักษณะเป็น “แพ” หรือเป็นการปลูกสร้าง “สิ่งล่องลำนํ้า” ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) เห็นว่า ในเบื้องต้น จะต้องพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างความหมายของคำว่า “เรือ” “แพ” และ “สิ่งล่องลำนํ้า” ก่อน ดังนี้

(ก) ความหมายของคำว่า “เรือ”

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๓ ได้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “เรือ” และนิยามความหมายของ”เรือประเภทต่างๆ “ไว้ดังนี้

“มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“เรือ” หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุก ลำเลียง โดยสาร ลาก จูง ดัน ยก ขุดหรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ ทำนองเดียวกัน

“เรือกำปั่น” หมายความว่า เรือที่เดินด้วยเครื่องจักรกลหรือด้วยใบ และไม่ได้ใช้กรรเชียง แจวหรือพาย

“เรือกำปั่นไฟ” หรือ “เรือกลไฟ” หมายความว่า เรือที่เดินด้วยเครื่องจักรจะใช้ใบด้วยหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงเรือกำปั่นยนต์ด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ”

เมื่อได้พิจารณานิยามของคำว่า “เรือ” ตามมาตรา ๓ แล้ว จะเห็นได้ว่า “เรือ” ต้องมีลักษณะเป็น “ยานพาหนะทางน้ำ” โดยพื้นฐาน ทั้งนี้ ไม่ว่ายานพาหนะทางน้ำนั้นจะสร้างขึ้นเพื่อการใช้งานประเภทใด เช่น การบรรทุก การลำเลียง หรือการโดยสาร ฯลฯ และจากนิยามของเรือประเภทต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ เช่น เรือกำปั่น เรือกำปั่นไฟ หรือเรือกลไฟ หรือเรือกำปั่นยนต์หรือเรือยนต์ ก็จะได้เห็นว่า ยานพาหนะทางน้ำย่อมเคลื่อนที่ได้ ไม่ว่าจะอาศัยกำลังในการเคลื่อนที่จากสิ่งใด เช่น เครื่องจักรกล หรือใบ หรือกรรเชียง ฯลฯ

นอกจากนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ยานพาหนะ” ไว้ว่า หมายถึง เครื่องนำไป พาหนะต่างๆ เช่น รถ เกรียน เรือ จึงเห็นได้ว่า ยานพาหนะต้องมีการเคลื่อนที่ได้ และในการที่จะพิจารณาว่า “เครื่องนำไป (ยานพาหนะ)” จะสามารถเคลื่อนที่ได้หรือไม่ คงต้องพิจารณาจากรูปร่างลักษณะ และวัตถุประสงค์ของการใช้ยานพาหนะนั้นๆ ควบคู่กันไปว่าสามารถเคลื่อนที่ไปมาได้หรือไม่

กล่าวโดยสรุปก็คือ คำว่า “เรือ” ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ จะต้องมีการเคลื่อนที่ได้ในลักษณะที่เป็นยานพาหนะ ซึ่งปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้เคยให้ความเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง “เรือ” และ “แพ” ในกรณีของ “อู่ลอยน้ำ” ไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า “ความหมายของ “อู่ลอยน้ำ” ที่เป็น “แพ” ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ โดยปกติมุ่งหมายถึงสิ่งลอยน้ำที่ใช้เป็นอู่ซ่อมเรือจอดอยู่ประจำที่ใดที่หนึ่งโดยมีลักษณะทำนองเดียวกับแพทั่วไป มิได้มีการเคลื่อนที่ไปมาในลักษณะเป็นยานพาหนะทางน้ำที่มีวัตถุประสงค์จะใช้งานอย่าง”เรือ” ตามลักษณะที่กำหนดไว้ในความหมายของบทนิยามคำว่า “เรือ” ฉะนั้น กรณีใดจะถือเป็น “อู่ลอย” ตามความหมายของคำว่า “แพ” หรือเป็น “เรือ” นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ “สภาพข้อเท็จจริง” (เรื่องเสร็จที่ ๕๐๓/๒๕๓๕)

(ข) ความหมายของคำว่า “แพ”

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๓ ได้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “แพ” ไว้ดังนี้

“มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“แพ” หมายความว่ารวมตลอดถึงโป๊ะ อู่ลอย และสิ่งลอยน้ำ
อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ฯลฯ

ฯลฯ”

เมื่อได้พิจารณาบทนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า “แพ” มีลักษณะเป็นเพียง “สิ่งลอยน้ำ” ซึ่งไม่มีลักษณะและวัตถุประสงค์ในการเคลื่อนที่เป็นยานพาหนะ แม้ว่าการล่องแพบางอย่างเช่นแพที่ใช้ลากที่จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว แต่แพดังกล่าวก็ได้มีรูปร่างลักษณะและมีวัตถุประสงค์เพื่อเคลื่อนที่ใช้เป็นยานพาหนะ ดังนั้น “แพ” จึงมิใช่ “เรือ” ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ

(ค) ความหมายของคำว่า “อาคารหรือสิ่งอื่นใดที่ปลูกสร้าง
ล่งล้าล้าแม่น้ำ”

เมื่อสิ่งก่อสร้างของบริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิสฯ มีลักษณะเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นสำนักงานลอยน้ำและจอดประจำที่ ดังนั้น จึงมีปัญหาคือต้องพิจารณาต่อไปว่า สิ่งก่อสร้างดังกล่าวจะเป็น”สิ่งปลูกสร้างล่งล้าล้าแม่น้ำ”ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯหรือไม่

ในปัญหานี้ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ในมาตรา ๑๑๗ ได้บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา ๑๑๗ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใด
ล่งล้าเข้าไปเหนือน้ำ ในน้ำ และใต้น้ำ ของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทาง
สัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยหรือบน
ชายหาดของทะเลดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า

หลักเกณฑ์และวิธีการในการอนุญาตให้เป็นไปตามที่
กำหนดในกฎกระทรวง โดยกฎกระทรวงดังกล่าวจะต้องระบุลักษณะของอาคารและการล่งล้าที่
พึงอนุญาตได้ไว้ให้ชัดแจ้งพร้อมทั้งระยะเวลาที่จะต้องพิจารณาอนุญาตให้แล้วเสร็จด้วย

เมื่อผู้ขออนุญาตยื่นคำขอถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ
และลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามวรรคสองแล้ว เจ้าท่าต้องอนุญาตภายในระยะเวลาที่
กำหนดในกฎกระทรวงดังกล่าว”

ทั้งนี้ โดยมีกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ซึ่ง
ออกตามความในมาตรา ๑๑๗ ทวิ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ กำหนดลักษณะ
ของอาคารและการล่งล้าล้าแม่น้ำที่พึงอนุญาตได้ไว้ ๗ ประเภท (ข้อ ๔)^๒ ได้แก่ (๑) ทำเทียบ

^๒ ข้อ ๔ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ฯ) ลักษณะของอาคารและการล่งล้าที่
พึงอนุญาตได้ มีดังต่อไปนี้

- (๑) ทำเทียบเรือ ฯลฯ
- (๒) สะพานปรับระดับและโป๊ะเทียบเรือ ฯลฯ
- (๓) สะพานข้ามแม่น้ำหรือสะพานข้ามคลอง ฯลฯ
- (๔) ท่อหรือสายเคเบิล

เรือ (๒) สะพานปรับระดับและโป๊ะเทียบเรือ (๓) สะพานข้ามแม่น้ำหรือสะพานข้ามคลอง (๔) ท่อหรือสายเคเบิล (๕) เชือกกันน้ำเซาะ (๖) คานเรือ (๗) โรงสูบน้ำ ส่วนการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งล่วงล้ำลำแม่น้ำที่ไม่เข้าลักษณะใดตาม (๑) ถึง (๗) ที่พึงอนุญาตได้ กรมเจ้าท่าอาจอนุญาตเป็นการเฉพาะรายก็ได้ (ข้อ ๕)^{๔๓} แต่ต้องประกาศลักษณะของอาคารหรือสิ่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและให้ถือเป็นเกณฑ์ในการอนุญาตต่อไป

เมื่อได้พิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า อาคารหรือสิ่งล่วงล้ำลำแม่น้ำ (ที่กรมเจ้าท่าพึงอนุญาตได้) จะต้องมีลักษณะเป็นสิ่งปลูกสร้าง (อาคารหรือสิ่งอื่น) ซึ่งหมายความว่า ต้องมีโครงสร้างส่วนหนึ่งส่วนใดยึดติดกับพื้นดิน ไม่ว่าจะเป็นพื้นดินใต้น้ำหรือพื้นดินที่ติดต่อกับลำแม่น้ำ เพื่อมิให้มีการเคลื่อนที่ไปมา เพราะแม้กรณีที่เป็น “ท่อหรือสายเคเบิล” ตามข้อ ๔ (๔) กฎกระทรวงดังกล่าว กฎกระทรวงก็ยังได้กำหนดให้การวางท่อหรือสายเคเบิลต้องทำการฝังท่อหรือสายเคเบิลใต้พื้นดินไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร โดยมีให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของท่อหรือสายเคเบิลพ้นขึ้นมาเหนือพื้นดิน

ดังนั้น สิ่งก่อสร้างของบริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิส ที่นำมาขอจดทะเบียนเรือและขอรับใบอนุญาตใช้เรือ จึงมิใช่ “สิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำลำแม่น้ำ” ตามมาตรา ๑๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ เนื่องจากมิได้มีส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งก่อสร้างดังกล่าวยึดติดอยู่กับพื้นดิน

๒.๒ ในปัญหาประการที่สอง กรมเจ้าท่าจะออกใบอนุญาตใช้เรือให้แก่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิส ผู้ขอ ได้หรือไม่

เมื่อได้ข้อวินิจฉัยในประเด็นที่ ๑ แล้วว่า สิ่งก่อสร้างที่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิส นำมาขอรับใบอนุญาตใช้เรือ ไม่มีลักษณะเป็น “เรือ” แต่มีลักษณะเป็น “แพ” ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แล้ว ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) จึงเห็นว่า กรมเจ้าท่าไม่อาจออก “ใบอนุญาตใช้เรือ” ให้แก่บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิส ได้

ก. การวางท่อหรือสายเคเบิลผ่านชายหาดของทะเลหรือชายตลิ่ง ต้องฝังท่อหรือสายเคเบิลใต้พื้นดินไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร โดยมีให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของท่อหรือสายเคเบิลพ้นขึ้นมาเหนือพื้นดิน

ข. การปักเสาไฟฟ้าพาดสายเพื่อจ่ายกระแสไฟฟ้าหรือเพื่อการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และการปักเสาวางท่อน้ำประปาหรือเพื่อการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ให้ปักเสาให้ชิดแนวขอบฝั่งมากที่สุด เพื่อมิให้กีดขวางทางเดินเรือ

(๕) เชือกกันน้ำเซาะ ฯลฯ

(๖) คานเรือ ฯลฯ

(๗) โรงสูบน้ำ ฯลฯ

^{๔๓} ข้อ ๕ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ฯ) ๑) เจ้าท่าอาจอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำลำแม่น้ำที่ไม่มีลักษณะตามข้อกำหนดในข้อ ๔ เป็นการเฉพาะรายได้ และเมื่อเจ้าท่าได้อนุญาตแล้วให้ประกาศลักษณะของอาคารหรือลักษณะของการล่วงล้ำลำแม่น้ำนั้นในราชกิจจานุเบกษา และให้ถือเป็นหลักเกณฑ์ในการอนุญาตต่อไปได้

อนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ขอเสนอเป็นข้อสังเกต ๒ ประการ คือ

ประการแรก การควบคุมการก่อสร้าง “แพ” โดยที่ข้อเท็จจริงในกรณีนี้ ปรากฏว่า สิ่งก่อสร้างของบริษัทที่เป็นปัญหาในเรื่องนี้ มีลักษณะเป็น “แพ” และการก่อสร้างอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งมีเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ดูแลให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งในเรื่องนี้กรมเจ้าท่าก็ได้กำหนดระเบียบปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารไว้ด้วยแล้ว ดังนั้น กรมเจ้าท่าจึงสมควรกำหนด “วิธีการ” ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบและประสานงานกับเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในเวลาต่อไป

ประการที่สอง การควบคุมการจอด “เรือ” หรือ “แพ” และการกำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนการจอดแพล่งล้าแม่น้ำ เนื่องจากการควบคุมการจอด “เรือ” หรือ “แพ” นั้น มีกฎหมายใช้บังคับอยู่แล้ว คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งประกาศของคณะปฏิวัตินี้ได้กำหนดให้นายกเทศมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการกำหนดเขตห้ามจอดเรือ^{๔๔} ในแม่น้ำลำคลองได้ ทั้งนี้ โดยอนุมัติของอธิบดีกรมเจ้าท่า รวมทั้งได้กำหนดให้มีการออกใบอนุญาตจอดเรือ และค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาต (ฉบับละ ๑๐ บาท) ไว้ด้วย แต่ตามข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ทางราชการยังมิได้มีการกำหนดเขตห้ามจอดเรือในหลายพื้นที่ ดังนั้น กรมเจ้าท่าสมควรดำเนินการตรวจสอบการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว และหากเห็นว่าบทบัญญัติส่วนใดยังไม่เหมาะสม เช่น อำนาจในการกำหนด “เขตห้ามจอดเรือ” ในบางพื้นที่เช่นบริเวณจอดพักเรือริมทะเล (ซึ่งกรมเจ้าท่ามิได้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเพราะเป็นแค่เพียง “ผู้อนุมัติ” จากการเสนอของนายกเทศมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัด) แต่กรมเจ้าท่าเห็นว่ากรมเจ้าท่าสมควรมีอำนาจริเริ่มในการกำหนด “เขตห้ามจอดเรือ” ร่วมกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ฯลฯ ด้วย กรมเจ้าท่าก็สมควรเสนอขอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทางน้ำอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยยิ่งขึ้น

สำหรับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนการจอด “แพ” ล่งล้าแม่น้ำนั้น ตามข้อเท็จจริงในกรณีนี้ ปรากฏว่า สิ่งก่อสร้างของบริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิส ซึ่งมีลักษณะเป็น “แพ” ที่ใช้เป็น “สำนักงานลอยน้ำ” และจอดเป็นประจำ จึงมีปัญหาว่าจะต้องมีการเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนในการใช้พื้นที่น้ำริมฝั่งทะเลที่เป็นสาธารณะหรือไม่ และสมควรเสียเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด และเนื่องจากสิ่งก่อสร้างของบริษัทฯ มิได้เป็น “สิ่งปลูกสร้าง

^{๔๔} ข้อ ๒ (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๘) ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

“เรือ” ให้ความหมายรวมถึง แพ โป๊ะ และสิ่งอื่นใดที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

“เขตห้ามจอดเรือ” หมายความว่า เขตที่มีประกาศของพนักงานท้องถิ่นห้ามจอดเรือตามความในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ล่องลำลำแม่น้ำ” ตามมาตรา ๑๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ซึ่งจะต้องเสีย “ค่าตอบแทนรายปี” ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๔ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ฯ) ดังนั้น กรมเจ้าท่าจึงสมควรที่จะพิจารณาดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีการเรียกเก็บ ค่าตอบแทนในกรณีที่เป็นปัญหานี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการเสียค่าตอบแทนในกรณีของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างล่องลำลำแม่น้ำมาตรา ๑๑๗ ด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) จึงขอเสนอมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการตามความเห็นสมควร

(ลงชื่อ) ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์
(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มิถุนายน ๒๕๔๔